

Book Review

การวิพากษ์งานวิทยานิพนธ์

ศึกษาเปรียบเทียบมะฮัรในกฎหมายอิสลามตามทัศนะมัซฮับทั้งสี่

ผู้วิจัย

:มะลักกี กาเจ

แหล่งที่มา

:วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ผู้วิพากษ์

:มะนุรี ยูโซ๊ะ*, มุฮัมมัดซาคี เจ๊ะหะ**

*นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาชะรีอะฮฺ (กฎหมายอิสลาม) คณะอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัย
อิสลามยะลา

**Ph.D. (in Law), ผู้ช่วยศาสตราจารย์, อาจารย์ประจำสาขาวิชาชะรีอะฮฺ (กฎหมายอิสลาม)
คณะอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา



วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้รับการอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอิสลามศึกษาในปี พ.ศ. 2548 เป็นการวิจัยเอกสารที่มุ่งเน้นศึกษาและวิเคราะห์บทบาทบัญญัติและรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับมะฮัร (ค่าสมรส) ในกฎหมายอิสลามตามทัศนะมัซฮับทั้งสี่ ซึ่งนับว่ามีความสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่บรรดามุสลิม

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาในเรื่องนี้ลึกพอสมควรจากอัลกุรอาน อัลหะดีษ และหนังสือฟิกพร้อมระบุสถานภาพของหะดีษที่ยกมาเป็นหลักฐานหากเป็นหะดีษที่รายงานโดยบุคคลอื่นนอกเหนือจากบุคอรีหรือมุสลิม

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ประกอบด้วยหกบท: บทที่ 1 บทที่ 2 นิยามของมะฮัร บทที่ 3 อัตรามะฮัร บทที่ 4 ประเภทของมะฮัร บทที่ 5 เปรียบเทียบมะฮัรในกฎหมายอิสลามตามทัศนะมัซฮับทั้งสี่ และบทที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ในบทที่ 1 บทนำ ผู้วิจัยได้พูดถึงความสำคัญและที่มาของปัญหาว่า มัซฮับทั้งสี่มีแนวคิดและทัศนะที่กว้างขวางและรอบด้านในเรื่องของมะฮัร ดังนั้นเพื่อให้ผู้คนได้รับรู้บทบาทบัญญัติต่างๆที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ และเพื่อเป็นการเปิดโอกาสแก่พวกเขาให้สามารถเลือกทัศนะใดทัศนะหนึ่งของนักกฎหมายอิสลามที่เห็นว่าถูกต้องและเหมาะสมที่สุดที่จะมาประยุกต์ใช้ในสังคม จึงทำการศึกษาในเรื่องนี้

ส่วนประเด็นในการทำศึกษานั้น ผู้วิจัยมีประเด็นหลักหกประเด็นที่จะนำมาเปรียบเทียบ:

ประเด็นที่หนึ่ง: ศึกษาเปรียบเทียบนิยามของมะฮัร

ประเด็นที่สอง: ศึกษาเปรียบเทียบเกี่ยวกับจำนวนของมะฮัรในอัตราที่สุดและน้อยที่สุด

ประเด็นที่สาม: ศึกษาเปรียบเทียบเกี่ยวกับสิ่งที่สามารถนำมาใช้เป็นมะฮัรได้

ประเด็นที่สี่: ศึกษาเปรียบเทียบเกี่ยวกับมะฮัรเป็นองค์ประกอบและเงื่อนไขของการสมรสหรือไม่

ประเด็นที่ห้า: ศึกษาเปรียบเทียบเกี่ยวกับมะฮัรมุสัมาและเงื่อนไขที่ต้องใช้กับมะฮัรมุสัมา

ประเด็นที่หก: ศึกษาเปรียบเทียบเกี่ยวกับมะฮัรมิซัลและเงื่อนไขที่ต้องใช้กับมะฮัรมิซัล

ในการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ดังนี้:

1. ศึกษาความหมายและความสำคัญของมะฮัรในกฎหมายอิสลามตามทัศนะมัซฮับทั้งสี่

2. ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทบัญญัติต่างๆที่เกี่ยวข้องกับมะฮัรตามทัศนะมัซฮับทั้งสี่

3. ศึกษาวิเคราะห์ เปรียบเทียบข้อที่มีความแตกต่างและข้อที่เห็นว่าเหมือนกันเกี่ยวกับมะฮัรในกฎหมายอิสลามตามทัศนะมัซฮับทั้งสี่

จากความสำคัญและที่มาของปัญหา ประเด็นในการทำการศึกษา และวัตถุประสงค์สามารถเข้าใจว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นการนำเสนอทัศนะของบรรดาอุละมาอ์ทั้งสี่มัซฮับในเรื่องของมะฮัร เพื่อให้ผู้คนสามารถเลือกได้ตามที่พวกเขาเห็นว่าถูกต้องและเหมาะสมที่สุดที่จะมาประยุกต์ใช้ในสังคม ซึ่งเป็นแนวคิดที่น่าส่งเสริมและสนับสนุนเป็นอย่างยิ่ง

ส่วนขอบเขตของการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อระเบียบและบทบาทบัญญัติต่างๆเกี่ยวกับมะฮัรในกฎหมายอิสลามเฉพาะในทัศนะของนักกฎหมายอิสลามที่สังกัดมัซฮับทั้งสี่เท่านั้นงานวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเอกสาร ดังนั้นผู้วิจัยจึงทำการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารอย่างเป็นระบบแล้วจึงทำการศึกษา วิเคราะห์ตามหัวข้อที่กำหนด และเปรียบเทียบสิ่งที่แตกต่างและเหมือนกันในระหว่างมัซฮับทั้งสี่เพื่อออกมาเป็นข้อสรุป

ในบทที่ 2 ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับนิยามของมะฮัรทั้งเชิงภาษาและเชิงวิชาการตามทัศนะของมัซฮับทั้งสี่ และได้นำเสนอคำหลายคำที่แตกต่างกันเกี่ยวกับมะฮัรแต่มีความหมายเดียวกัน ซึ่งสิ่งเหล่านี้มิได้ทำการศึกษาอย่างลึกซึ้งคงยากที่จะเข้าใจ คำเหล่านั้นคือ: 1. เศาะดาก หรือศิดาก หรือเศาะดุก หรือศุดเกาะฮ 2. อันนิหละฮ 3. อัลอูญูร 4. อัลมะฮัร 5. อัลอะลีเกาะฮ 6. อัลอักด 7. อัลอูกร 8. อัลหิบาอ 9. อัลเตาล 10. อันนิกาห

ในบทนี้เช่นกันผู้วิจัยได้นำหลักฐานจากอัลกุรอาน หะดีษ และอียูมาอ์ชี้ให้เห็นว่ามะฮัรเป็นสิ่งที่วาญิบแก่สามีที่จะต้องจ่ายให้แก่ภรรยา



ส่วนปรัชญาในการบัญญัติมะฮัรนั้น ผู้วิจัยได้นำเสนอทัศนะของอุละมาว่า การบัญญัติมะฮัรไม่ใช่เป็นการตอบแทนเสมือนการซื้อขาย และไม่ใช่เป็นการตอบแทนเสมือนการเช่า แท้จริงการบัญญัติมะฮัรเป็นการแสดงให้เห็นว่าการทำสัญญาสมรสเป็นการให้เกียรติแก่สตรี ไม่ใช่เป็นการตอบแทน และไม่ใช่เป็นการแลกเปลี่ยนที่สามารถได้รับผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน

การนำเสนอของผู้วิจัยเกี่ยวกับประเด็นนี้ถือว่ามี ความสำคัญ เพราะหลายคนยังเข้าใจผิดเกี่ยวกับประเด็นนี้ ซึ่งทำให้เกิดปัญหายุ่งยากในการทำการแต่งงานระหว่างคู่บ่าวสาว

อีกประเด็นหนึ่งที่ผู้วิจัยได้นำเสนอในบทนี้คือ ใครเป็นผู้มีหน้าที่จ่ายมะฮัร และใครเป็นผู้ที่มีสิทธิในมะฮัร

ในประเด็นนี้จะเห็นว่า ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาละเอียดพอสมควร เพราะเป็นสิ่งที่ผู้ปกครองอีกหลายคนยังปฏิบัติไม่ถูกต้องในเรื่องนี้

ในบทที่ 3 ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับทัศนะของนักกฎหมายอิสลามทั้งสี่มัซฮับเกี่ยวกับอัตรามะฮัรที่มากที่สุด ซึ่งพอจะสรุปได้ว่า นักกฎหมายอิสลามทั้งสี่มัซฮับมีทัศนะที่สอดคล้องกันว่าไม่มีขอบเขตและจำนวนจำกัดในส่วนของอัตรามะฮัรที่มากที่สุด

ส่วนอัตรามะฮัรที่น้อยที่สุด ผู้วิจัยได้นำทัศนะของนักกฎหมายอิสลามทั้งสี่มัซฮับที่มีความแตกต่างกัน ซึ่งพอจะสรุปได้ดังนี้:

1.มัซฮับหะนะฟีได้ให้ทัศนะว่า: อัตรามะฮัรที่น้อยที่สุดคือ หนึ่งดินาร หรือสิบดิรฮัม หรือทรัพย์สินที่มีราคาเทียบเท่าหนึ่งดินาร หรือสิบดิรฮัม

2.มัซฮับมาลิกียได้ให้ทัศนะว่า: อัตรามะฮัรที่น้อยที่สุดคือ 1/4ดินาร หรือสามดิรฮัม หรือทรัพย์สินที่มีราคาเทียบเท่า ¼ ดินาร หรือสามดิรฮัม

3.มัซฮับชาฟีอีและหัมบะลียได้ให้ทัศนะว่า: ไม่มีขอบเขตและจำนวนจำกัดที่แน่นอนส่วนในประเด็นมะฮัรเป็นองค์ประกอบและเงื่อนไขของการสมรสหรือไม่ นั้น นักกฎหมายอิสลามทั้งสี่มัซฮับมีความแตกต่างกัน แบ่งออกเป็นสองทัศนะดังนี้:

1.มัซฮับหะนะฟี มัซฮับชาฟีอีและหัมบะลียได้ให้ทัศนะว่า: มะฮัรนั้นเป็นสิ่งที่วาญิบต้องจ่ายตอนทำ

สัญญาสมรส แต่ว่าไม่ใช่เป็นองค์ประกอบและเงื่อนไขของการสมรส

2.มัซฮับมาลิกียได้ให้ทัศนะว่า: มะฮัรเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการสมรส กล่าวคือ การสมรสจะไม่ถูกต้องตามหลักกฎหมายอิสลามหากการสมรสนั้นมีเงื่อนไขไม่ให้มีมะฮัรจะเห็นว่าทั้งสี่มัซฮับเห็นพ้องกันว่า การแต่งงานต้องมีมะฮัร เพียงแต่มีทัศนะที่แตกต่างกันเกี่ยวกับอัตราที่น้อยที่สุดและเป็นองค์ประกอบและเงื่อนไขของการสมรสหรือไม่เท่านั้น

ในบทที่ 4 ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับประเภทของมะฮัร ซึ่งสรุปว่ามะฮัรแบ่งออกเป็นสองประเภทคือ มะฮัรมุสัมาและมะฮัรมิซัล และทั้งสองประเภทก็มีเงื่อนไข ซึ่งผู้วิจัยสรุปได้ชัดเจนพอสมควร

ส่วนในบทที่ 5 ผู้วิจัยได้ทำการเปรียบเทียบประเด็นต่อไปนี้ตามทัศนะมัซฮับทั้งสี่ ซึ่งรายละเอียดนั้นผู้วิจัยได้พูดถึงแล้วในบทที่ 2 บทที่ 3 และบทที่ 4 เป็นการเพียงพอแล้วสำหรับใครที่ต้องการอย่างรวดเร็ว:

- 1.เปรียบเทียบนิยามของมะฮัร
- 2.เปรียบเทียบบทบัญญัติของมะฮัร
- 3.เปรียบเทียบปรัชญาในการบัญญัติมะฮัร
- 4.เปรียบเทียบผู้มีหน้าที่จ่ายมะฮัร และผู้มีสิทธิในมะฮัร
- 5.เปรียบเทียบมะฮัรในอัตรามากที่สุดและน้อยที่สุด
- 6.เปรียบเทียบสิ่งที่สามารถเป็นมะฮัรได้
- 7.เปรียบเทียบมะฮัรเป็นองค์ประกอบและเงื่อนไขของการสมรสหรือไม่
- 8.เปรียบเทียบเงื่อนไขที่ต้องใช้กับมะฮัรมุสัมาและมะฮัรมิซัล

ส่วนบทที่ 6 บทสุดท้าย ซึ่งเป็นบทสรุปและข้อเสนอแนะ จะเห็นว่าผู้วิจัยได้ค้นพบสิ่งดังต่อไปนี้ ซึ่งตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย:

1. นิยามของมะฮัร
2. คำที่ใช้เรียกมะฮัร
3. หุกมหรือบทบัญญัติของมะฮัร
4. ผู้ที่มีหน้าที่ต้องจ่ายมะฮัรให้แก่สตรี
5. มะฮัรเป็นกรรมสิทธิของภริยาเพียงผู้เดียว
6. อัตรามะฮัรที่มากที่สุด และน้อยที่สุด



7. สิ่งที่มีค่า สิทธิและผลประโยชน์สามารถกำหนดเป็นมะฮัรได้ สำหรับข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยได้เสนอว่า: ถึงแม้ว่ามะฮัรไม่มีจำนวนจำกัดในอัตราที่สูงที่สุดแต่ก็ควรที่จะเรียกในอัตราที่ไม่สูงนัก เพราะการที่เรียกมะฮัรในอัตราที่แพงมากนั้น อาจจะเป็นปัญหาหนึ่งที่จะทำให้ชายและหญิงไม่สามารถที่จะทำการสมรสได้ และจะกลายเป็นปัญหาของสังคมในเวลาต่อมา

เพื่อเป็นการปิดท้ายการวิพากษ์งานวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิพากษ์เห็นว่า วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่บรรดามุสลิมในประเทศไทย สามารถแก้ปัญหาสังคมส่วนหนึ่งเกี่ยวกับการเรียกเก็บมะฮัรในอัตราที่สูง ซึ่งกำลังเป็นปัญหาในปัจจุบัน บางคนหาทางออกเพื่อหลีกเลี่ยงมะฮัรดังกล่าวโดยการหนีออกจากบ้านเมื่อเกิดข้อบกพร่อง แล้วขอให้ใครที่เขามองเห็นว่าพอจะช่วยทำการแต่งงานให้กับเขาทั้งสองได้ช่วยจัดการให้ และวิทยานิพนธ์ฉบับนี้หากสรุปเป็นบทความได้น่าจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคมมากกว่านี้

